

Una guia sobre

INTERSEXUALITATS

Publicat per: Ajuntament de Terrassa. Servei LGTBI+

Text: Mer Gómez

Disseny: Víctor Rico

Una guia sobre

INTERSEXUALITATS

ÍNDEX

_Per a què una guia sobre intersexualitats. P4

_Introducció a la i. P5

_Els cossos intersexuals i el sistema sexe-gènere. P11

_Escac al binarisme. P13

_La intersexualitat: una identitat col·lectiva. P15

_Recursos didàctics. P26

_Referències culturals. P33

_Referències científiques. P36

_Glossari. P38

_Per a què una guia sobre intersexualitats

Aquesta guia pretén ser un altaveu, un altre més, de visibilitat de les intersexualitats i de les experiències de les persones amb cossos no binaris. És a dir, amb corporalitats que no encaixen en els dos arquetips estètics de cossos masculins i femenins. Alhora, té com a objectiu complementar el curset de documentació *Se receta silencio*, produït per l'Ajuntament de Terrassa, i contribuir així a la creació de nous imaginaris culturals col·lectius sobre la diversitat corporal. Tots dos projectes es retroalimenten i serveixen com a eines pedagògiques i d'empoderament per a un subjecte, les persones intersexuals, que ha "sortit de l'armari" i busca espais d'enunciació.

Les persones intersexuals, que han estat objecte d'estudi de la biomedicina i han quedat relegades al camp de la medicalització, s'han unit en aquesta segona dècada del segle XXI dins de l'Estat espanyol i estan construint una iden-

titat política col·lectiva per lluitar pels seus drets. Així i tot, totes les persones, en major o menor grau, hem sentit pressió per qüestions que estan relacionades amb les nostres característiques sexuals. Les intersexualitats, en aquest sentit, ens ofereixen una oportunitat per reconfigurar idees estàtiques i estètiques sobre dos tipus de cossos (masculí/femení).

Aquesta guia és una invitació per tal que, com a societat, fem l'exercici d'observar els nostres cossos i sentir que, independentment de les diferències que tinguin respecte als dos arquetips binaris, són vàlids i tenen dret a desitjar i ser desitjats tal com són.

Introducció a la i

Intersexualitat(s): es diu que una persona és intersexe, o intersexual, quan neix amb característiques sexuals –cromosomes, hormones, gònades o genitals– o amb una anatomia sexual que no encaixa en la definició típica binària de cossos masculins o femenins.

L'anatomia sexual i reproductiva de les persones inclou els òrgans sexuals que hi ha fora del cos (com els genitals: penis, clítoris o vulva) i els òrgans reproductius i sexuals que són dins del cos (com les gònades: ovaris, testicles, ovotestis). Aquest conjunt d'òrgans es desenvoluparà d'una forma o altra depenent dels cromosomes (XX, XY, XXY, XO) o dels nivells hormonals (andrògens o estrògens) que tingui cada cos. Cap cos, pel que fa a les seves característiques sexuals, és igual a un altre.

Algunes d'aquestes característiques sexuals

són visibles en el naixement perquè, normalment, tenen a veure amb l'anatomia sexual externa. Per exemple, no tenir obertura vaginal, tenir un conducte comú on desembocquen la uretra i la vagina, o néixer amb genitals no normatius: un clítoris més gran o un penis amb menys centímetres del que es considera com a acceptable en el nostre context social.

En altres casos de cossos intersexuals, no es descobreixen fins a la pubertat, quan no es produeixen els canvis corporals esperats segons el desenvolupament establert com a normatiu –d'una dona o un home– en el nostre context social. Seria el cas de la manca de menstruació o el creixement de berriscol corporal abundant en una dona, el desenvolupament mamari en un home, etc. A més, hi ha persones que, a causa de la cultura o el context en el qual neixen i l'estigma que existeix entorn de la sexualitat, no han notat que els seus cossos presenten característiques sexuals diferents de la norma sexual binària. Posem per cas, hi ha persones que no

han rebut un diagnòstic sobre els seus cossos ni hi han sentit diferències. Bé perquè mai han tingut relacions sexuals o perquè mai s'han despullat davant d'altres cossos.

Algunes corporalitats intersexuals no són visibles en l'aparença externa pel fet que tenen a veure amb l'anatomia sexual interna. Com una nena amb vulva, però amb testicles interns, sense úter i cromosomes XY; quan el que seria esperable, segons la norma binària, seria que aquesta nena tingués ovaris, úter i cromosomes XX. També, un nen amb penis, cromosomes XX i desenvolupament mamari.

A més, hi ha persones que tenen una composició genètica que no és XX o XY, denominada *mosaic*: unes cèl·lules tenen cromosomes XX i d'altres XY, o els seus cromosomes són XXY o XO.

A totes les possibilitats i variacions corporals que tenen a veure amb les característiques

sexuals i amb l'anatomia sexual reproductiva, la biomedicina les ha classificat com a patològiques. Són molts els diagnòstics i síndromes que formen part de la categoria clínica "trastorns i anomalies del desenvolupament sexual".

Quins diagnòstics solen rebre les persones o familiars de criatures i menors intersexuals?

Segons Anne Fausto-Sterling, biòloga i investigadora experta en intersexualitats, els tipus d'intersexualitat més corrents són: la hiperplàsia suprarenal congènita, la síndrome d'insensibilitat androgènica, la disgènesi gonadal, l'hipospàdies i les composicions cromosòmiques inusuals, com XXY (síndrome de Klinefelter) o XO (síndrome de Turner). El discurs biomèdic hegemònic ha tendit a associar les intersexualitats amb una fallada en el procés "normal" de desenvolupament del fetus. Qualsevol combinació que no respongui a la seqüència entesa com a normal en la diferenciació sexual ha estat jutjada com a patològica. De fet, la categorització i enumeració de diagnòstics (n'hi ha fins a més

de setanta reconeguts en les guies i protocols clínics) ha estat la principal font de discriminacions i violències que han sofert els cossos intersexuals per no encaixar en el model dicotòmic sexual. (Fausto-Sterling, Anne *Cuerpos sexuados*. Editorial Melusina: 2006).

Com denomina la biomedicina, en l'actualitat, les intersexualitats?

Existeix, a més, un terme paraigua per definir des de la biomedicina els cossos intersexuals. És l'acrònim DSD, traduït al català com a "diferències del desenvolupament sexual", o "desordres del desenvolupament sexual", que ve de l'anglès *Disorders of Sex Development*.

Quan apareix el concepte DSD?

Neix a partir de l'anomenat Consens de Chicago l'any 2006. Una trobada celebrada als Estats Units que va unir més de cinquanta persones: professionals de la salut, investigadors científics i només dos activistes intersexuals. Una de les decisions que es va prendre amb

l'objectiu de desestigmatitzar la intersexualitat va ser la creació de l'etiqueta *Disorders of Sex Development* (DSD).

Aquesta nomenclatura convencia, principalment, professionals mèdics i familiars, o persones de la comunitat que pertanyien a grups de pacients. En canvi, per als grups d'activistes que feia més d'una dècada que lluitaven contra la patologització i defensaven el concepte intersexual com a identitat política, «va ser una traïció». (García-Dauder, Dau i Romero, Carmen. Los desplazamientos políticos de las categorías médicas: actores, discursos y relaciones en la controversia «Alteraciones del Desarrollo Sexual» versus «Intersexualidad». Dins Pérez, Eulalia i Ibáñez, Rebeca, *Cuerpos y diferencias* (pp. 213-242), Editorial Plaza y Valdés: 2012.).

Segons el corrent de persones que defensaven el concepte *intersexual* perquè implicava un «assoliment identitari» en l'àmbit de polítiques de canvi del sistema sexe-gènere, el terme *disorders*, a causa de la seva connotació, continuava estigmatitzant la comunitat. (Gregori, Núria. *Encuentros y desencuentros*

entorno a las intersexualidades/DSD: Narrativas, procesos y emergencias. Universitat de València: 2015).

Així i tot, cada persona pot identificar-se o anomenar-se utilitzant els termes i adjectius que li semblin més adequats o que més l'empoderin. El que és important aquí és que la decisió sigui lliure.

En el cas d'aquesta guia, en la mateixa línia que el curtmetratge *Se receta silencio*, i d'acord amb l'activisme intersexual internacional, s'ha optat per l'ús del concepte *intersexual*. Un terme que, després de la seva resignificació, ha estat triat per iniciar un camí de denúncies i reivindicacions pels drets de la comunitat intersexual a tot el món. I també, des de fa uns anys, des de l'Estat espanyol. L'objectiu, doncs, és el de lluitar per la despatologització de les corporalitats intersexuals i, en conseqüència, defensar l'ús del concepte *intersexual* o *intersexualitat* com a identitat política.

Per tant, **què són les intersexualitats?** Són variacions, múltiples i diverses, que tenen a veure amb l'anatomia sexual i reproductiva, però que no compleixen (sinó que qüestionen) la idea sociocultural binària que només existeixen dos tipus de cossos amb característiques estrictes, rígides, d'home i de dona.

Així doncs, alhora, **ser intersexual també és una qüestió política.** Implica haver nascut en un cos que, per una definició clínica, ha estat rebutjat socioculturalment. El conjunt d'experiències socials de discriminació, per trencar el binarisme sexual, ha fet que les persones intersexuals es reivindicuin com a tals.

Segons Mauro Cabral, activista intersexual argentí:

«Empecemos por los intersexuales: **¿Quiénes son?** Cualquiera que haya nacido con un cuerpo sexuado distinto al promedio femenino o masculino, y en particular quienes fueron sometidos a intervenciones médicas para corregirlo, y quienes han sido y son violentados por el maltrato familiar, social e institucional de esa distinción. **¿Dónde están?** En todas partes. **¿Cómo se los reconoce?** No se los reconoce, pasan inadvertidos entre la gente porque son esa gente: la vecina heterosexual, el cura dando misa, el gay de la mano con su unido civilmente, la lesbiana en la escalera de la facultad, el portero bisexual, la travesti que toma un taxi con dos amigas, el transexual que atiende el kiosco, la abuela, el tío, la ahijada, la prima, el conocido del bar, la cuñada de alguien. **Cualquier persona** pudo haber nacido con un clítoris “muy” largo o un pene “muy” corto, con testículos que no descendieron o con ovotestes, sin vagina, con el agujerito para orinar al costado o en la base del pene, con cromosomas XXY o XO, con alguno de los múltiples cuerpos sexuados que la medicina nombró primero en la lengua de los “síndromes” y que ahora nombra en la de los “trastornos”. Aquellos a quienes se llama **los intersexuales** somos por lo general hombres o mujeres que encarnamos una diferencia entre tantas» (La reflexió recollida aquí és part del discurs que Mauro Cabral va impartir a la Universitat Internacional Menéndez Pelayo, l'any 2008).

Els cossos intersexuals i el sistema sexe-gènere

La intersexualitat es refereix als cossos?

Al sexe?

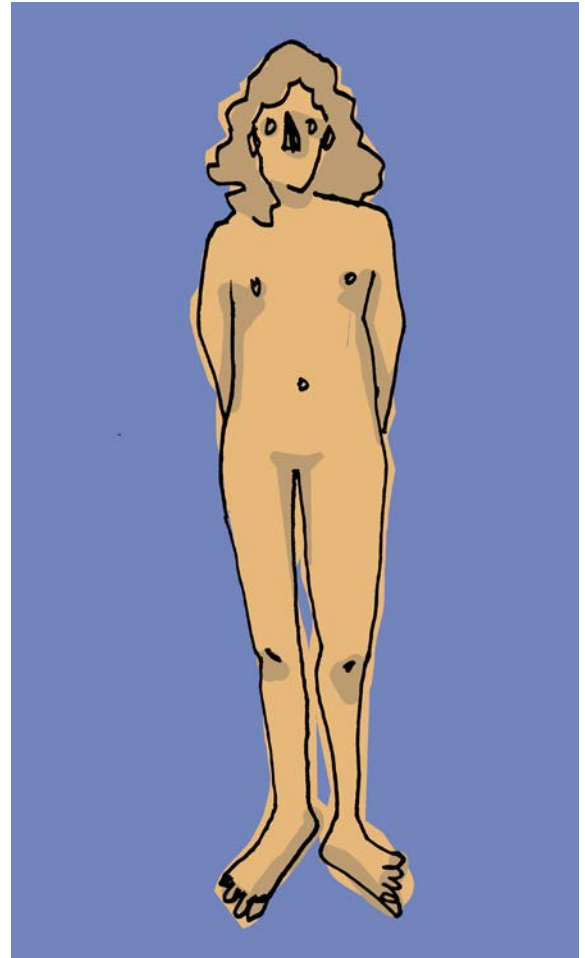
Té alguna cosa a veure amb la identitat de gènere?

I amb el desig?

El mandat sociocultural basat en la diferència sexual diu que: la identitat de gènere **home o dona** ha de coincidir amb uns genitals, **penis o clitoris/vulva**, que es corresponguin amb una anatomia de **mascle o femella**, que anomenem sexe i amb una expressió de gènere **masculina o femenina**.

Què ha passat llavors amb les intersexualitats?

Les corporalitats intersexuals, com a variacions que qüestionen el model dimorf de la diferència sexual, han estat diagnosticades i modificades per protocol clínic per fer-les encaixar amb la norma social imperant. Amb tot i això, prenent de referència les contribucions de la biòloga Anne Fausto-Sterling (2006), la complexa organització del cos humà, fruit de la biologia, no és compatible amb la rígida divisió dicotòmica entre els cossos masculins i femenins.

En què està relacionada una qüestió corporal amb el sexe, el gènere i el desig?

En el fet que **els cossos intersexuals s'adapten per complir uns canons estètics** de dos tipus de corporalitats. Per què? Perquè, tal com són, no es concep que puguin desitjar ni ser objecte de desig. Necessiten complir **uns prototips normatius, heterosexuais i coitocentristes**.

La **intersexualitat** té a veure amb el fet corporal, amb la cosa anatòmica, amb les **característiques sexuals**. No és un tercer sexe. Hi hauria tants sexes com tipus d'intersexualitats existeixen.

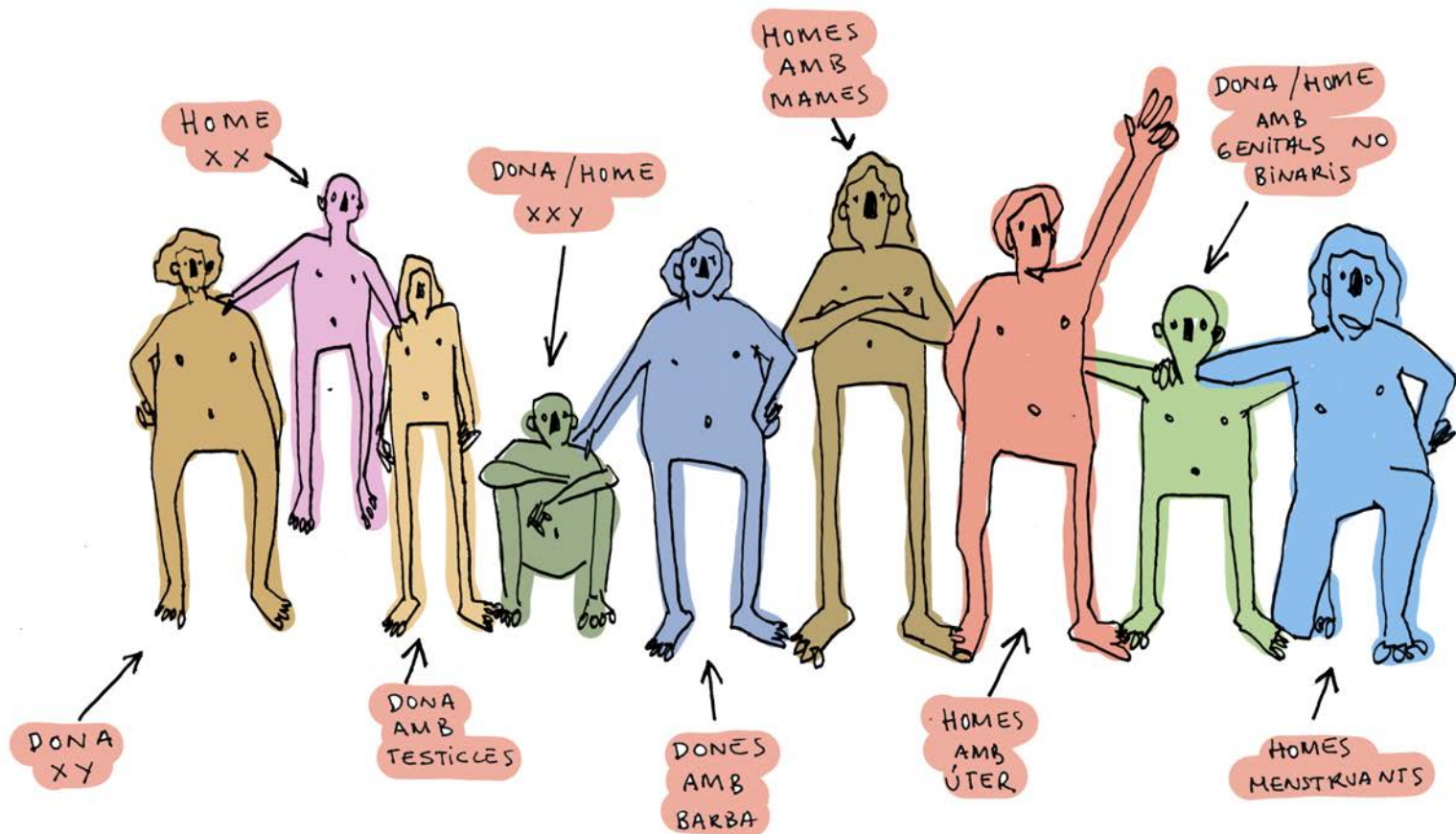
Ser intersexual **no és una identitat de gènere**. Hi ha persones intersexuals que s'identifiquen com a dones, altres com a homes, altres com a persones no binàries, i també hi ha persones intersexuals que són trans.

Ser intersexual **no és una orientació del desig**. Hi ha persones intersexuals heterosexuais, homosexuais, bisexuals, asexuais, pansexuais, etc.

Però **aquestes categories** (sexe, gènere, desig) **s'han creat dins d'un mateix sistema** basat en la diferència sexual que és, a més, cis heteronormatiu, perquè prioritza o valida unes pràctiques sexuals (heterosexuais) sobre unes altres. Per tant, aquest mateix sistema sexe-gènere oprimeix i exclou realitats que sempre han existit, però que no compleixen la norma.

Pot ser la intersexualitat una identitat? Es converteix en **identitat** en el moment en què, col·lectivament, **està construint-se** per fer incidència política i lluitar per uns drets. Les persones intersexuals ho són perquè els seus cossos no existeixen dins dels arquetips sexuals binaris, per això han viscut experiències de discriminació i de violència. Per denunciar-ho, per evitar que torni a produir-se aquesta marginalització contra els cossos intersexuals, ha estat necessari reelaborar l'objecte del discurs intersexual i convertir-lo en una identitat col·lectiva que avui és política en molts territoris.

_Escac al binarisme

Per què diem que les intersexualitats són un **escac al sistema sexual**? Perquè qüestionen el binarisme tal com ha estat construït socioculturalment. Posen en dubte que hi hagi exclusivament dos tipus d'arquetips corporals vàlids i desitjables. Les intersexualitats, els cossos intersexuals, **van més enllà de les lògiques dualistes i binàries**. Les subverteixen i les trenquen. Són una invitació per ampliar el ventall de possibilitats corporals, sexuals, identitàries i del desig. **Evidencien la fluïdesa**, la variabilitat, la liquidesa del sistema sexe-gènere. És a dir, que existeixen unes fronteres menys rígides, menys dicotòmiques del que imaginem.

En comptes de pensar els cossos sexuats com **una línia recta** amb dos extrems oposats (cos masculí i cos femení) i, al mig, els cossos intersexuals, **és preferible** parlar d'**un cercle**, sense extrems ni límits, en què totes les possibilitats corporals són igual de vàlides. Perquè això que denominen sexe -així com el gènere o la sexualitat-, lluny de ser una categoria rígida, és tan flexible i fluida com vulguem construir-lo.

El cercle és, a més, el símbol de la bandera intersexual. Una icona internacional de la comunitat.

La intersexualitat: una identitat col·lectiva

Existeixen dues dates assenyalades de celebració i visibilitat internacional:

El **26 d'octubre** se celebra el **Dia de la Visibilitat Intersexual**. Aquesta data recorda la primera manifestació pública (1996) feta per persones intersexuals a Boston, Massachusetts, a les portes del lloc que acollia una conferència de l'Acadèmia Americana de Pediatria.

El **8 de novembre** se celebra el **Dia de la Solidaritat Intersexual**. Aquesta és la data de naixement d'Herculine Barbin (1838-1868), persona intersexual francesa les memòries de la qual van ser publicades pel filòsof Michel Foucault. Barbin es va suïcidar amb trenta anys i va deixar per escrit la història de la seva vida.

Associacions i col·lectius

La proliferació de grups, associacions i col·lectius que existeixen a l'Estat espanyol també ha estat imparable.

Ens referim, concretament, a aquelles organitzacions que es reconeixen com a intersexuals, s'identifiquen amb el concepte polític i estan treballant col·lectivament en la lluita pels drets de la comunitat intersexual espanyola d'acord amb l'activisme internacional. Els principals grups, associacions i col·lectius actius l'any 2022 són els següents: GrApSIA, Kaleidos, Adriano Antinoo, Kri-sol Pro Drets Humans Intersex, Col·lectiu "i d'intersex" i Caminar Intersex.

Al seu torn, existeixen "grups de suport de pacients" que, malgrat estar travessats per les intersexualitats, no s'han reconegut com a agents polítics fins avui. Alguns d'aquests, que utilitzen el diagnòstic mèdic per a anomenar-se, són: Associació AMAR (Associació de Suport a Dones per a l'Acceptació de la Síndrome de Rokitansky), Associació Espanyola d'Hiperplàsia Suprarenal Congènita o l'Associació Espanyola del Síndrome de Klinefelter.

GrApSIA

Associació i Grup de Suport de Persones amb Insensibilitat als Andrògens i condicions relacionades. Va ser la primera associació creada a l'Estat espanyol (2001/2003) i el seu origen ve d'AISSG, un grup d'autoajuda del Regne Unit i amb branques en diferents països, creat l'any 1988 per la mare d'una nena amb diagnòstic de SIA (síndrome d'insensibilitat als andrògens). Actualment, GrApSIA no sols està formada per persones amb SIA, com diu el nom del grup, sinó que cada vegada hi ha més persones amb intersexualitats plurals. Encara que no existeix una seu física, cada any es realitzen dos actes importants: un congrés i una trobada lúdica. Els propòsits d'aquest grup són: orientar, informar i donar suport a persones joves o adultes i familiars; reduir el secretisme, estigma i tabú que ha existit, animant metges, famílies i societat a ser més oberts; posar en contacte persones i familiars i donar ànim en la cerca de suport i informació; augmentar la disponibilitat d'informació sobre el SIA i altres condicions; i organitzar reunions que serveixin com a punt de trobada dels col·lectius implicats a fi de promoure un millor coneixement de les característiques d'aquestes condicions i de les necessitats mèdiques i socials.

GrApSIA
www.grapsia.org

Kaleidos

Organització intersexual per la diversitat d'àmbit estatal. Neix de la necessitat de crear un espai que integri les diferents persones, familiars i professionals en l'àmbit de les intersexualitats i diferències del desenvolupament sexual-desenvolupament sexual diferent (DSD). El fet particular o específic de Kaleidos és que ho fa posant l'accent en les necessitats psicosocials i en la diversitat corporal sexual que tenen en comú moltes persones diagnosticades amb diferents condicions o variacions intersexuals. La seva "mirada calidoscòpica" aposta per fer valdre la diversitat de cossos i d'experiències. Kaleidos cerca sumar forces i crear sinergies, treballant específicament les qüestions i necessitats que tenen en comú moltes persones amb diferents intersexualitats, més enllà de noms o etiquetes diagnòstiques, perquè el suport i el treball en aquest sentit sigui més eficient.

kaleidosintersex.com

[@kaleidos_intersex](https://www.instagram.com/kaleidos_intersex)

kaleidosintersex@gmail.com

Adriano Antinoo. Krisol Pro Derechos Humanos Intersex

Associació LGTBI+ creada l'any 2012, que té com a objectiu treballar per la igualtat en la diversitat de l'orientació, la identitat i la corporalitat. És d'àmbit autonòmic i està registrada a la Junta d'Andalusia. Mari Carmen Díaz n'és la coordinadora i, a més, mare d'una persona intersexual i trans. Va decidir començar a formar part de l'Associació el 2018, quan comença a buscar referències i associacions d'iguals per trobar eines per oferir a la seva criatura. Krisol Pro Derechos Humanos Intersex també ha participat com a agent polític en la construcció i redacció de lleis en matèria LGTBI+ no sols en l'àmbit autonòmic, sinó també en l'estatal. L'objectiu d'aquestes accions és crear cada vegada més jurisprudència perquè, finalment, pugui dur-se a terme una llei integral que defensi els drets de les persones intersexuals.

adriano-antinoo.blogspot.com

@adrianoantinoo

Caminar Intersex

Clara Montesdeoca és mare d'una persona intersexual i fundadora de l'associació canària. Els seus objectius principals són: visibilitzar, a través de la incidència política, la realitat de les corporalitats intersexuals i la diversitat corporal; crear protocols d'actuació davant el naixement d'infants intersexuals; impartir formacions en tots els àmbits socials i polítics possibles; treballar al costat de les administracions públiques i els agents polítics i d'altres moviments socials; i participar, com a agents polítics, en els processos d'elaboració de lleis.

@caminar_intersex

caminarintersex@gmail.com

Colectivo “i de intersex”

El col·lectiu “i d’intersex” neix l’any 2020 amb l’objectiu de donar visibilitat a les veus de la comunitat intersexual i a les accions que s’estan fent des de l’activisme polític a l’Estat espanyol. Està format per les activistes intersexuals i feministes Laura Vila Kremer i Mer Gómez. Des d’ “i d’Intersex” es dediquen a fer incidència política i a impartir formacions a públics diversos. A més, també s’involucren en una altra mena de projectes, com entrevistes en mitjans de comunicació feministes, projectes artístics, teatrals i audiovisuals (com el curt documental *Se receta silencio*), i l’elaboració de guies glossari per a diferents institucions i centres de referència LGTBI+. La seva carta de presentació a la pàgina d’Instagram diu així:

«Ens encanta fer pedagogia i crear nous imaginaris: col·lectius i culturals. Des de les arts, la recerca acadèmica, l’acció socioeducativa o l’activisme polític. Per això, ens formem i formem, ens informem i informem, a través de la sensibilització. Estimem i abracem les diferències, els marges, les disidències. El binarisme ens silencia i el sistema patriarcal ens ofega. La nostra missió és continuar flexibilitzant(-ho) tot: els cossos, les identitats, els desitjos; la sexualitat. Mentrestant, continuarem fortes i reflexives. Lluitant, des del col·lectiu, pels drets humans de les persones intersexuals i la comunitat LGTBIQA+»

@ideintersex

ideintersex@gmail.com

Demandes i reivindicacions principals

La comunitat intersexual reivindica que:

Més enllà de dos cossos amb característiques sexuals fixes i invariables, existeix una diversitat de possibilitats que poden aparèixer. Aquesta diversitat no suposa un problema en el desenvolupament sexual, cap anomalia a corregir ni cap desordre que s'ha d'ordenar amb intervencions clíniques o farmacològiques obligatòries. Com a evidència, la multiplicitat d'éssers vius que hi ha a la naturalesa. Les persones i grups d'activistes fa més de tres dècades que denuncien l'absència de drets que protegeixin els subjectes intersexuals i que obliguen a la realització d'un canvi en els protocols assistencials.

Les principals demandes en qüestió de drets humans són:

- La prohibició de les cirurgies normalitzadores, les pràctiques invasives i els tractaments hormonal sense el consentiment de la persona, sempre que no sigui per motius estrictes de salut.
- La prohibició de les intervencions estètiques basades en estereotips de sexe i gènere.
- La plena autonomia sobre els cossos i el dret a la integritat corporal.
- El respecte a les múltiples orientacions del desig que poden expressar-se en el futur, sense donar per suposades pràctiques sexoafectives regides per patrons cis heteronormatius que s'acompanyen de cirurgies estètiques innecessàries.

Per què avui s'ha de posar el focus dins les institucions de salut?

Per tal d'assegurar l'accés de totes les persones intersexuals, independentment de la seva classe, ètnia, procedència, idioma, diversitat funcional o gènere, a:

- El seu historial mèdic i les històries clíniques completes.
- Una informació completa, verídica, plural, comprensible i consensuada dins d'equips interdisciplinaris i comitès d'ètica.
- Perquè no es proposin, per norma, cirurgies estètiques ni pràctiques innecessàries de cap tipus.

Per tal d'assegurar que els professionals de salut que atendran aquesta persona:

- Tinguin informació i coneixement sobre les intersexualitats. És obligatori oferir una atenció lliure de discriminació i més enllà de la pròpia ideologia del personal.
- Que en tot moment, abans de prendre cap decisió, es faciliti informació sobre organitzacions intersexuals locals i estatals. Que abans de realitzar pràctiques irreversibles, hi tinguin accés i comptin amb referències i suport.

És imprescindible la implementació de:

- Equips interdisciplinaris dins dels centres, representants del comitè d'ètica interhospitalari i una representació de persones intersexuals de les principals associacions.
- Campanyes de visibilitat i sensibilització per oferir, des de qualsevol àmbit o disciplina interhospitalària, un servei de qualitat i lliure de discriminació.

I fora dels hospitals?

- És imprescindible posar el focus en una educació sexual integral i en la creació de referents culturals que parlin de diversitat corporal i d'intersexualitats.

La i: una responsabilitat social

La qüestió intersexual és una responsabilitat de tota la societat.

Ningú està exempt de néixer amb característiques sexuals (hormones, gònades, genitals) que no encaixin en la norma sexual binària. Cap cos, mai, és igual a un altre en les qüestions que tenen a veure amb l'anatomia i el desenvolupament sexual. Les variacions anatòmiques que es donen i el conjunt de possibilitats que la biologia imprimeix sobre els cossos són infinites. No obstant això, les històries de vida de persones intersexuals estan plenes de discriminacions i violències. Com a societat, tenim la responsabilitat col·lectiva de mostrar que aquestes situacions encara existeixen i evitar així que tornin a passar.

Parlar des d'un cos intersexual i reivindicar-lo suposa un escac al sistema en el qual ens hem socialitzat. Per aquest motiu, les persones intersexuals han estat un grup subaltern i els ha costat tant d'esforç sortir de la despatologització exercida sobre els seus cossos.

Així i tot, la intersexualitat com a identitat política ha de ser transitòria. El propòsit és que l'exercici de "desarmarització", de sortida de l'armari i visibilitat, de la comunitat intersexual serveixi per flexibilitzar i reconstruir les categories sexuals que s'inscriuen d'ençà que naixem en les corporalitats. Sempre amb l'aspiració de crear un ordre social més divers, just i igualitari per a totes les persones.

_Recursos didàctics

I. Trencant mites sobre la i: realitat o ficció?

- Un 1,7% de la població és intersexual.
- Les intersexualitats determinen la identitat de gènere.
- Ser intersexual determina l'orientació del desig.
- Les persones intersexuals són hermafrodites.
- Ser intersexual és un tercer sexe.
- Les persones intersexuals tenen dos sexes.
- Totes les persones intersexuals tenen uns genitals no normatius.
- Les intersexualitats sempre es detecten en néixer.
- Les persones intersexuals rebutgen tota mena de modificació o intervenció sobre els seus cossos.
- La i ha de formar part del col·lectiu LGTB(i)Q+.

Un 1,7% de la població és intersexual

Aquesta xifra (a la qual fa referència l'ONU) és la més estesa ateses les dades facilitades per centres hospitalaris, però no és del tot precisa. Per què no és precisa? Hi ha moltes persones grans que no han rebut mai un diagnòstic. De les que sí que l'han rebut, hi ha nombrosos casos en què informes i historials mèdics s'han perdut o no existeixen. A més, en alguns països la població no té accés a la salut i no passa pels recursos clínics. Aquestes situacions, per exemple, no estan comptabilitzades dins aquest 1,7%. A la vegada, a què anomenem *intersexualitats*? A tota l'enumeració de diagnòstics clínics sobre cossos que no encaixen en la norma sexual binària? Quantes persones intersexuals hi ha?

Les intersexualitats determinen la identitat de gènere

Independentment de les característiques sexuals, cada persona intersexual pot tenir una identitat de gènere diferent: dona, home, persona no binària, queer, etc. De la mateixa manera, hi ha persones amb una corporalitat intersexual que també són trans. I, tot i que les intersexualitats defineixen l'anatomia, poden ajudar a identificar les persones de la comunitat intersexual, a aliar-se per lluitar contra les violències o a ampliar i flexibilitzar la categoria de gènere – històricament binària i marcada pel patró cis heteronormatiu.

Ser intersexual determina l'orientació del desig

No, tampoc. Cada persona intersexual, com cada persona endosexual, pot sentir-se atreta per persones i cossos diferents. Hi ha persones intersexuals heterosexuales, lesbianes, gais, asexuals, pansexuals, etc. Tant el sexe com el gènere, la sexualitat i el desig són categories fluides.

Les persones intersexuals són hermafrodites

No hi ha cap persona, cap cos humà, capaç d'autofecundar-se, tal com indica el significat d'hermafrodita en l'actualitat. Tot i això, sí que es dona en algunes espècies d'animals, com les estrelles de mar o alguns peixos. I és el cas de moltes plantes. De totes maneres, és el terme més antic que existeix i que, a més, no només ha servit per encaixar les persones que identifiquem avui com a *intersexuals*, sinó tota classe de cossos, identitats o sexualitats que sortien de la norma moral

de cada època. Per això, també va ser el primer que es va utilitzar amb el naixement de la biomedicina. De la mateixa manera que el terme intersexual, té el seu origen en aquesta disciplina. La diferència és que el terme *intersexual* s'ha reclamat amb més força internacionalment per la majoria d'organitzacions intersexuales.

Ser intersexual és un tercer sexe

Ser intersexual no és un tercer sexe. La comunitat intersexual no reivindica una tercera categoria, un tercer sexe, per incloure les intersexualitats. Hi ha tants tipus diferents de cossos que són denominats intersexuals que, en aquest sentit, hi hauria d'haver tres, quatre, cinc, vint... sexes diferents. Les reivindicacions de la comunitat intersexual són ampliar i flexibilitzar els imaginaris tan rígids sobre els dos sexes que ja existeixen. Perquè provoquen violències sobre els cossos que no compleixen aquesta rigidesa.

Les persones intersexuals tenen dos sexes

Una de les interpretacions més esteses sobre la figura de l'hermafrodita és la d'un ésser que posseeix els dos sexes i que, per tant, podia autofecundar-se. Aquesta idea ha pogut donar lloc a la creació d'estereotips sobre les realitats i els cossos intersexuals. Això és impossible. Les persones intersexuals tenen característiques sexuals que no encaixen en aquest binarisme sexual estanc, però no tenen dos sexes.

Totes les persones intersexuals tenen uns genitals no normatius

Fals. Totes les persones, intersexuals i endosexuales, tenim genitals diferents, amb mesures i formes diverses. No n'hi ha cap igual que un altre, com es pot observar. Mèdicament, es parla d'ambigüitat genital, de genitals mal formats, perquè les mesures no es corresponen amb uns prototips estàndards de clítoris o penis. És a dir, amb les socialment acceptables. Tot i això, no totes les intersexualitats tenen a veure o estan relacionades amb un tipus de genitals concrets.

Les intersexualitats sempre es detecten en néixer

No és cert. Algunes no es detecten fins a la pubertat, l'adolescència, més endavant o mai. Alguns casos d'intersexualitats tenen a veure amb característiques sexuals internes (gònades o cromosomes) i, per aquest motiu, no es descobreixen fins més tard: absència de menstruació o impossibilitat per reproduir-se, sobretot en els casos de cossos llegits com a femenins. I en el cas de cossos llegits com a masculins, a vegades es descobreixen a la pubertat després del desenvolupament mamari no normatiu. Però no tots els casos estan relacionats amb l'aparença externa, en el fenotip.

Les persones intersexuals rebutgen tota mena de modificació o intervenció sobre els seus cossos

Les persones intersexuals, des de l'activisme, reivindiquen el dret a l'autonomia i a la integritat corporal sobre el seu propi cos. És a dir, a decidir, amb informació i lliurement, quines decisions prendre en cada situació. Si, en algun cas, hi ha un problema de salut derivat que requereixi atenció, no hi ha dubte en el fet que es desenvolupin els protocols pertinents. Com a qualsevol altra persona endosex. El que es rebutja de manera ferma són les intervencions o modificacions corporals per estètica i sense el consentiment exprés i plenament informat de la persona.

La i ha de formar part del col·lectiu LGTBI+

La i, juntament amb les altres lletres del col·lectiu LGTBI+, comparteix fòbies i discriminacions creades dins un mateix aparell. Que existeixi un sistema sexe-gènere històricament binari i marcat pel patró cis heteronormatiu, és una realitat. Que aquest sistema genera violències, discriminacions i opressions cap a totes les persones que no encaixen en la normativitat, també és una realitat. Per això, té sentit que totes les dissidències sexuals formin part d'un mateix col·lectiu que lluita per un futur de llibertat i amb drets.

II. Reflexionant i debatent

- Totes les persones tenen els mateixos nivells hormonals?
- Totes les persones tenen els genitals de la mateixa mida i forma?
- Totes les persones amb cromosomes XX tenen vulva?
- Totes les persones amb cromosomes XY tenen penis?
- Hi ha persones amb cromosomes que no són XX ni XY, sinó XXY?
- Hi ha persones XY amb vulva i vagina?
- Hi ha persones XX amb penis?
- Hi ha dones que no menstruen i tenen testicles?
- Hi ha homes amb úter i dones sense úter?

Totes les persones neixen amb característiques sexuals que poden manifestar-se de formes diverses en els cossos

No totes les persones desenvolupen els mateixos nivells hormonals. Pot haver-hi dones amb altres quantitats de testosterona i baixes quantitats d'estrògens. També hi poden haver homes que generen menys quantitat de testosterona i una quantitat més gran d'estrògens.

Tampoc tots els genitals són de la mateixa mida ni tenen la mateixa forma. Hi ha penis, clítoris i vulves amb mesures o formes diferents dels que marquen les mesures normatives estètiques. De fet, no hi ha cap genital igual a un altre.

Hi ha persones que tenen un fenotip, una aparença externa, que socioculturalment llegim com a femení – vulva, llavis i vagina-, però que no tenen ni úter ni ovaris. Poden tenir testicles. També, cromosomes XY en comptes d'XX.

A la vegada, no totes les dones menstruen. Hi ha homes que sí que poden menstruar. Algunes dones tenen les mames petites i alguns homes tenen les mames grans.

No tots els cossos que tenen cromosomes XX tenen un fenotip femení ni totes les persones que tenen cromosomes XY tenen un fenotip masculí. També existeixen altres possibilitats cromosòmiques, com XXY, XO o cromosomes mosaic.

III. Recursos materials

Projecte Vielma

Projecte austríac que ofereix materials i models d'educació sexual provats a la pràctica per a tallers, assessoraments, projectes i formacions. L'objectiu és fer que la diversitat sigui tangible i comprensible.

<https://www.vielma.at>

Projecte Gencosmic

Gencosmic (gent, gènere, genètica i genitals units pel cosmos) és un projecte d'acció social i ajuda individual creat a partir de models de guix i silicona creat per l'artista Ona Ortiz. Artivisme genital, que visibilitza el que és invisible i mostra que la pluralitat existeix.

<https://gencosmic.com>

_Referències culturals

Projectes literaris

Eugenides, Jeffrey. *Middlesex*. Barcelona: Anagrama, 2011

Giménez Bartlett, Alicia. *On ningú no et trobi*. Barcelona: Edicions Destino, 2015.

Baró, Caminó. *Un secreto pelirrojo*. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2021.

Gómez, Mer. *La rebelión de las hienas*. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2022.

Projectes audiovisuals

Puenzo, Lucía. Puenco, Luís. (2007). *XXY*.

Solomonoff. Julia. (2009). *El último verano de la Boyita*.

Moral, Carla y Repina, Katia. (2015). *My Own Wings*.

Open Society Foundations. (2017). *Born Julia and Julius*.

Devigne, Floriane. (2018). *No box for me*.

Gómez, Mer, Missé, Miquel, Vila Kremer, Laura. (2021). Ajuntament de Terrassa.

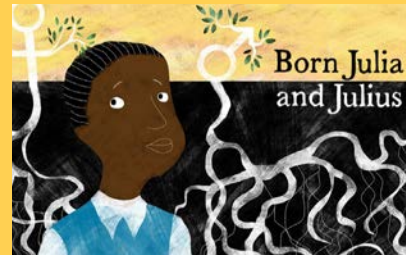
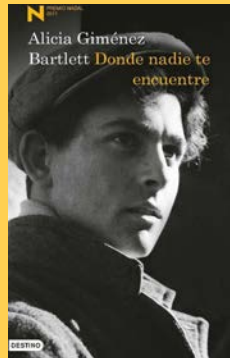
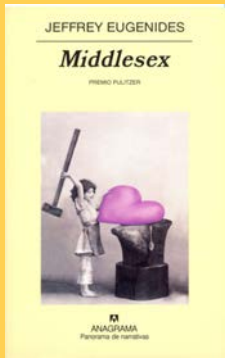
Se receta silencio.

Projectes escènics

Gómez, Mer (2019) *Bichas raras*.

Colectivo "Que no salga de aquí". (2022). *Hermafrodites a cavall o la rebel·lió del desig*.

García-Tomás, Raquel (2023) *Alexina B*.

Curtmetratge de docu-ficció:
Se receta silencio

Sinopsis: "Mentre creixien, a la Cristina i la Lola els van receptar silenci. Van obeir i callar durant molt de temps, fins avui. Les protagonistes d'aquest curtmetratge de docuficció alcen la veu per apropar-nos els seus relats de vida intersex i compartir les seves reflexions sobre els cossos, les identitats, i el desig. Una oportunitat alliberadora no només per a elles, sinó per a tothom".

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=kKw3MfOQPKE>

Mer Gómez

Laura Vila Kremer

SE RECETA SILENCIO

Dirigit per Aitor Aguirre i Miquel Missé

_Referències científiques

A l'àmbit dels denominats "estudis intersexuals" s'inclouen investigacions des de diferents enfocaments i disciplines. A continuació s'esmenten algunes persones i treballs significatius per a la comunitat intersexual:

Richard Cleminson, Francisco Vázquez García i Rosa M. Medina Domènch han sigut pioners gràcies als seus estudis en el camp de la medicina i la identitat sexual. Un dels llibres més famosos d'aquests autors és *Las hermafroditas. Medicina e identidad sexual en España (1850-1960)*, de l'editorial Comares Historia.

Les aportacions del jurista Daniel J. Garcia, que aborda les articulacions contemporànies entre els dispositius mèdics i legals: *Sobre el derecho de los hermafroditas*, de l'editorial Melusina, (2015).

L'assaig de la infermera i antropòloga Núria Gregori *Encuentros y desencuentros entorno a las intersexualidades/DSD: Narrativas, procesos y emergencias* (2015), Universitat de València. També, el *Diagnòstic de les diferents realitats, posicionaments i demandes de la població intersexual/amb DSD a Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, (2016).

L'assaig del metge i activista Daniel G. Abiétar *¿Solo dos?: la medicina ante la ficción política del binarismo sexo-género*, de l'editorial Combalache (2019).

Les investigacions realitzades per Dau Garcia Dauder, Eulalia Pérez i Carmen Romero Bachiller en l'àmbit de la psicologia i l'esport. Vegeu el llibre de Pérez, Eulalia i Ibáñez, Rebeca, *Cuerpos y diferencias* (pp. 213-242), Editorial Plaza y Valdés: 2012.

El treball de la cirurgiana Nerea González Temprano *Estudios del proceso clínico-asistencial vivido por menores con un desarrollo sexual diferente y sus familias en Euskadi* (2021).

La tesi doctoral de Sam Fernández: *La clínica intersexual como "zona de contacto". Binarismo sexual, saberes expertos y otras Artesanías Biológicas en la clínica española contemporánea*, Universidad de Granada, (2021)

I, finalment, el projecte INIA, *Intersexualidad y Nuevas Aproximaciones Interdisciplinarias*,(2020-2022), que ha incorporat la presència d'activistes intersexuals i investigadors de 21 organitzacions de 10 països que treballen en xarxa en la producció de coneixement científic i pràctiques polítiques sobre intersexualitat.

Referències creades per persones intersexuals

En el camp de la psicologia: la guia *Buceando en la diversidad desconocida*. Una guía para terapeutas de pacientes con intersexualidades (2017), creada per Iolanda Melero.

En el món de l'esport, l'excitativa María José Martínez Patiño, que s'ha convertit en un referent per a la comunitat esportiva. Des de l'any 2012, forma part del Comitè d'Experts de la Comissió Mèdica i Científica del Comitè Olímpic Internacional. Des d'aquesta posició, realitza la seva labor en defensa de les intersexualitats i/o les corporalitats no binàries.

En l'àmbit acadèmic, malgrat que encara hi ha una absència de veus d'investigadores intersexuals dins de l'Estat espanyol, és important esmentar els treballs de recerca fets per tres dones intersexuals:

El treball final de màster de Mer Gómez, titulat: *Intersexualidades: conversaciones entre madres e hijas*, producte del Màster en Estudis Feministes i de Gènere de la Universitat del País Basc, (2018).

El treball final de grau de Mireia Martí, titulat *Las intervenciones médicas no consentidas hacia personas intersex como posibles crímenes de lesa humanidad*, Facultat de Dret de la Universitat de València, (2019).

El treball final de màster de Camino Baró, titulat *Construcción de la feminidad en mujeres con insensibilidad a los andrógenos y su impacto en la erótica*, dins de l'àrea de sexologia IUNIVES, de la Universitat Camilo José Cela, (2022).

Glossari

- **Binarisme sexe-gènere:** model cultural que estableix que hi ha dos únics gèneres, masculí i femení, relatius a dos únics sexes, mascle i femella.
- **Heteronormativitat corporal:** règim polític i cultural en el qual impera l'heterosexualitat com a norma i que, per tant, té un pes fonamental en la transformació dels cossos no binaris, emparant-se en el fet que existeixen dos tipus de cossos normatius complementaris amb un propòsit reproductiu.
- **Endosex:** tota corporalitat que no és intersexual. És a dir, les persones les característiques sexuals de les quals sí que s'ajusten a la classificació cultural binària de dos tipus de cossos.
- **Genotip:** conjunt de gens d'una persona.
- **Fenotip:** conjunt de caràcters visibles que un individu presenta, en la seva aparença externa, com a resultat de la interacció entre el seu genotip i l'entorn.
- **Ovotestis:** quan els ovaris i els testicles es troben en un mateix òrgan. Poden produir òvuls o espermatozoides, estrògens o testosterona.
- **Fal·lòmetre:** recurs didàctic creat per activistes intersexuals quan van començar a lluitar per canviar la pràctica mèdica, sobretot per acabar amb la cirurgia genital infantil. Van fer un regle que representa els rangs de les dimensions fàl·liques per a nens i nenes acabades de néixer. La mida normativa del clítoris en néixer varia entre 0,2 cm i 0,85 cm, i la del penis, entre 2,5 cm i 4,5 cm. Els centímetres del mig correspondrien a les mesures que no són acceptables i que caldria corregir.

